

Ylijohtaja Terttu Savolaisen avaussanat Pohjois-Suomen 82. alueellinen maanpuolustuskurssi, Rokua, Utajärvi (lyhennelmä)

Suomi tarvitsee toimivaa pohjoista maayhteyttä länteen ja Eurooppaan

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja Kainuun Prikaatin yhdessä järjestämä 82. alueellinen maanpuolustuskurssi avattiin maanantaina 5.6.2023 Rokua, Utajärvellä. Ylijohtaja Terttu Savolainen totesi, että kurssi on suurin kurssi, mitä on järjestetty. "Se kertoo tästä ajasta, jossa nyt olemme eläneet nyt reilun vuoden verran," Savolainen totesi.

Tässä tiedotteessa julkaistaan pääosat ylijohtajan puheesta.

- Alueellisia maanpuolustuskursseja on järjestetty jo vuodesta 1960 alkaen ja kuten kurssinumerosta voi päätellä, kurseja on tätä ennen järjestetty täällä Pohjois-Suomessa 81 kertaa. Kurseille on osallistunut yli 4000 henkeä.
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto järjestää kurssin yhteistyössä Kainuun Prikaatin kanssa.
- Alueelliset maanpuolustuskurssit ovat osa kokonaisturvallisuutta. Kurssilla saadaan tietoa maanpuolustuksen ja varautumisen järjestelyistä ja huoltovarmuudesta Suomessa ja alueellamme.
- Kurssilla saadaan kokonaiskuva siitä kuinka julkinen ja yksityinen sektori sekä kansalaisyhteiskunta osallistuvat ja varautuvat yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseen silmällä pitäen erilaisia kriisejä. Samalla syntyy kuva, kuinka suomalainen yhteiskunta toimii häiriötilanteissa ja millaisiin uhkakuviiin olemme varautuneet.
- Kurssin tavoitteena on syventää ja päivittää tietoja varautumisesta ja kokonaismaanpuolustuksesta ja kokonaisturvallisuudesta. Kurssin ohjelmaa laadittaessa on otettu huomioon ajankohtainen turvallisuuspoliittinen tilanne ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja arjen turvallisuuteen.

Pandemia ja tuhoava sota erittäin raskaita kriisejä

- Maailma muuttui helmikuussa 2022 kenties enemmän kuin edelleenkään osamme arvioida. Tuhoava sota palasi Eurooppaan ja sodan uhka tuli elämäämme tavalla, jonka olimme jo ajatelleet mahdottomaksi. Olemme kokeneet maailmanlaajuisen pandemian, erittäin raskaan kriisin ja

poikkeukselliset olot. Elämme muuttuneessa toimintaympäristössä. Suomen turvallisuustilanne keskusteluttaa.

- Nykyinen tilanne on varautumisen ja turvallisuuden näkökulmasta huomattavasti vaativampi ja vakavampi, mitä olemme koskaan kohdanneet rauhan aikana. On entistä haastavampaa huolehtia kansalaisten turvallisuudesta ja ylläpitää turvallisuuden tunnetta, ja ennakoida tulevaa.
- Meidän täytyy varautua siihen, että epävakauden ja epävarmuuden aika kestää vuosia. Tämä edellyttää meiltä satsauksia siviilivalmiuteen ja panostuksia siihen, että varautumisen järjestelyt ovat kunnossa.

Pohjoisen merkitys ja strateginen asema korostuvat

- Muuttuneen turvallisuuspoliittisen tilanteen ja myös NATO-jäsenyyden myötä pohjoisen merkitys kasvaa ja pohjoisen strateginen asema on saanut kaiken kaikkiaan aivan uuden ulottuvuuden.
- Nato-jäsenyys ei ole meille pelkästään sotilaallinen. Jäsenyys tuo paineita ja velvoitteita myös tehostaa ja parantaa siviilivalmiuksiamme.
- Meidän on kriisitilanteissa ylläpidettävä tietyllä minimitasolla yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.
- Venäjän hyökkäys Ukrainaan herätti meidät tarkkailemaan omaa kyvykkyyttämme myös siviilivalmiuden puolella ja kykyämme vastata vakaviin häiriötilanteisiin ja jopa sotilaallisiin uhkakuviin.
- Tässä maailman tilanteessa voimme olla tyytyväisiä siitä, että emme monien muiden maiden tapaan purkaneet omaa sotilaallista valmiuttamme. Tämä on ollut kaukaa viisasta ajattelua. Maamme historialla ja kokemuksillamme on varmasti vaikutuksensa näihin päätöksiin.
- Uudessa turvallisuuspoliittisessa ympäristössä korostuu pohjoisen Suomen geopoliittinen asema.
- Pohjoinen Suomi on kriittisen tärkeä maamme puolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta. Kytkeehän pohjoinen Suomen maantieteellisesti länteen. Harvoin tullaan ajatelleeksi, että Suomella on maayhteys maailmalle Etelä-Ruotsin kautta ja Atlantin satamien, esimerkiksi Narvikin, kautta meillä olisi tulevaisuuden vaihtoehto Itämeren yhteyksille.
- Tilanne on avannut meidät katsomaan liikenneverkostojamme uudella tavalla. Pohjoisen logistiset yhteydet ovatkin nousemassa turvallisuuspoliittisen näkökulman ansiosta merkittäviksi.
- Suomi on riippuvainen pohjoisen uusiutuvan energian tuotannosta ja luonnonvaroista; ennen muuta mineraaleista huoltovarmuuden ja omavaraisuuden näkökulmasta, unohtamatta vahvaa maa- ja metsätalouttamme.
- Tämä pohjoisen geopoliittinen merkitys aletaan ymmärtää ja toivottavasti tällä hallituskaudella tämä näkyy myös käytännössä linjauksissa ja investoinneissa. Kysymys on koko Suomen turvallisuudesta.
- Turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen näkökulmasta on huomioitava, että alueellamme on n. 400 kilometriä rajaa Venäjän kanssa. Rajakuntiamme ovat Kuusamo, Suomussalmi ja Kuhmo. On hyvä muistaa, että usein asuttu alue on myös turvallinen alue.

- Yhteistyö pohjoismaiden kesken on tiivistynyt entisestään niin sotilaallisessa puolustuksessa kuin siviilivalmiudessa. Yhteistyössä parannetaan muun muassa arjen turvallisuuden käytäntöjä molemmin puolin rajaa ja näin Pohjois-Suomen turvallisuus lähtökohtaisesti myös paranee.

Elämme disinformaation ja vastakkainasettelun maailmassa

- Elämme disinformaation ja vastakkainasettelun maailmassa, jossa oikean ja asiallisen tiedon jakaminen on yhä haastavampaa. Tälle disinformaatiolle ominaista on viranomaisten toiminnan kyseenalaistaminen ja valheellisten tietojen levittäminen. Uudet vaihtoehtomediat haastavat perinteisiä tiedotusvälineitä ja valtaavat alaa. Tämä muutos on tapahtunut vaivihkaa aivan silmiemme edessä.
- Meihin vaikutetaan jatkuvasti. Tekoälyn kehittyminen mahdollistaa entistä arvaamattomamman ja huomaamattomamman informaatiovaikuttamisen.
- Tässäkin suomalainen kokonaisturvallisuuden malli voi osoittautua tehokkaaksi hybridiuhissa ja informaatiovaikuttamisen torjunnassa.
- Jokaisen organisaation on huolehdittava tietoturvasta, lisättävä henkilöstönsä tietoisuutta tilanteesta ja mietittävä toimintatavat ongelmatilanteiden hoitamiseen.
- Tämän kevään aikana erityisesti kunnat ovat olleet erilaisten kyberhyökkäysten kohteena. Erilaisia tietojenkalasteluviestejä on lähetetty kaapattujen sähköpostiosoitteiden kautta.

Alueelliset maanpuolustuskurssit osa aluehallintoviraston varautumisroolia

- Maamme kuudella aluehallintovirastolla on tärkeä rooli kokonaisturvallisuuden edistämiseksi alueella. Yksi tapamme on jakaa tietoa varautumisesta erilaisilla kursseilla, kuten nämä maanpuolustuskurssit ovat, tilaisuuksissa sekä herättämällä keskustelua median kautta.
- Koronapandemian aikana teille tuli ehkä tutuksi aluehallintoviraston johdolla toimiva alueellinen valmiustoimikunta. Se on yksi alueemme tärkeimmistä yhteistyöverkostoista. Valmiustoimikunnassa alueen keskeiset viranomaiset jakavat säännöllisesti ajankohtaista tilannekuvaa, muodostavat yhteistä ymmärrystä sekä sopivat yhteisistä toimista.
- Alueellinen varautuminen luo vahvaa pohjaa koko yhteiskunnan varautumiselle.
- Alueellamme on kaksi turvallisuusfoorumia; Pohjois-Pohjanmaan valmius- ja turvallisuusfoorumi sekä Kainuun valmiusfoorumi, joiden toimintaa tuemme.
- Kunnilla on varautumisessa keskeinen rooli. Kunnat vastaavat lähes kaikista elintärkeistä toiminnoista, ja ovat tässä mielessä varautumisen perusyksiköjä.
- Kunnan tehtävänä on kaikissa olosuhteissa huolehtia välttämättömistä palveluista, tärkeistä infrasta ja elintärkeistä toiminnoista. Sen lisäksi kuntien tulee huolehtia muun muassa väestönsuojelusta, evakuoinneista ja mahdollisista pakolaisista. Kun kunta huolehtii kokonaisvaltaisesti elämisen puitteista ja hyvinvoinnista, sillä luodaan samalla pohja myös henkiselle kriisinkestävyydelle.

- Näistä syistä on tärkeää huolehtia kuntien kyvykkyydestä ja aluehaiintovirastoina olemmekin panostaneet paljon kuntien tukemiseen korona-aikana ja nyt erityisesti Ukrainan kriisin puhjettua.
- Jokainen kunta vastaa kuitenkin itse omasta varautumisestaan ja sen tasosta. Alueellamme on hyvin erikokoisia kuntia, joiden voimavarat ja resurssit vaihtelevat. Siksi on tärkeää kaikki se koulutus, harjoittelu ja yhteistyö, jota teemme kuntien kanssa eri verkostoissa ja alueellisesti.
- Vuoden alusta aloittaneilla hyvinvointialueilla on merkittävä rooli varautumisessa. Vastaavathan ne kahdesta merkittävästä sektorista; sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä pelastustoimesta. Tämä on iso muutos kuntienkin näkökulmasta. Yhteistyöverkostoja on kehitetty hyvinvointialueiden, kuntien ja avin kesken. Ja tämä yhteistyö on toiminut erinomaisesti ja käytännönläheisesti.
- Julkisen sektorin ohella kansalaisten omaehtoinen varautuminen on tärkeää – sillä rakennamme varautumisen kestävästä perustaa.
- Mitä paremmin kansalaiset ovat kunnassa varautuneet kotivaraan (72 h kotivara), sitä paremmin kunta voi toimia häiriötilanteissa ja suunnitella omaa toimintaansa ja taata palveluiden jatkuvuuden.

Alueellinen yhteistyö luo turvallisuutta

- Suomalainen kokonaisturvallisuuden malli joutui todelliseen testiin koronapandemian aikana. Me koimme poikkeusolot ja valmiuslain käyttöönoton, jota myös tällä kurssilla tullaan harjoittelemaan. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on myös herättänyt meidät huolehtimaan omasta turvallisuudestamme yhä vahvemmin.
- Kokonaisturvallisuuden mallin keskeinen sanoma on, että kaikki osallistuvat, kaikki tekevät yhteistyötä ja jokainen huolehtii omasta tontistaan ja vastuistaan. Alueellinen yhteistyö luo turvallisuutta. Kriisinhallinta ei kulje siiloissa eikä noudata organisaatorajoja. Kriiseistä selvitään yhteisvoimin. Onnistuminen vaatii toimivia rakenteita, selkeitä vastuita, koordinaatiota eri toimijoiden kesken ja yhdessä harjoittelua.
- Vallitsevassa tilanteessa on tärkeä kiinnittää huomiota kriisinsietokykyyn ja vahvaan maanpuolustustahtoon, joilla luomme keskinäistä luottamusta ja turvallisuuden tunnetta.